

Sluttrapport Bydelsmødre 2017

BYDELSMØDRE

Støttet av

Oslo kommune
Velferdsetaten

Bydel
Alna

Bydel
Grorud

Bydel
Stovner

Forord

Bydelsmødre er frivillige kvinner med minoritetsbakgrunn som hjelper andre kvinner i nærmiljøet. De støtter hverandre på viktige livsområder som foreldreskap, arbeid og helse. Dette styrker kvinnene selv og deres barn. Kunnskap og erfaring fra nøkkelpersoner i eget miljø, er det som viser seg å ha best effekt når det gjelder å forandre folks tenkemåte.

I 2016 fikk Bydelsmødre støtte fra ExtraStiftelsen, og det har de fortsatt med i 2017. Vi vil takke ExtraStiftelsen for deres støtte og tillit til Bydelsmødre i både 2016 og 2017. I 2017 har Bydelsmødre fått midler til videreføring av konseptet i bydel Alna, og oppskalering i to nye bydeler- bydel Grorud og bydel Stovner. Oslo kommune ved Velferdsetaten, Bydel Alna, Bydel Grorud og Bydel Stovner har også bidratt med midler til drift av Bydelsmødre og lokal innsats i bydelene.

I løpet av året 2017 er konseptet blitt videreført i bydel Alna og videreutviklet med flere aktiviteter. Bydel Grorud har 11 ferdigutdannede bydelsmødre som står klare for neste fase og en gruppe med 23 kvinner er i gang med bydelsmor-utdannelsen i bydel Stovner.

Bydelsmødre har oppnådd gode resultater og er godt i gang med utvikling på tvers av flere bydeler. Allerede i løpet av et år etter utdannelsen sitter bydelsmødrene i Alna i styringsgrupper i ulike områdeløft i bydelen, deltar i ulike kurs og holder innlegg på ulike foraer der de blir invitert for å dele bydelsmødrenes kunnskap og utfordringer om ulike temaer.

Siden 2016, og særlig i 2017 har organisasjonen vokst raskt, og interessen for oppstart i bydelene i Oslo vært stor. For å kunne ivareta kvaliteten i det videre arbeidet med bydelsmødre-gruppene, og igangsette nye bydelsmødre-innsatser, har organisasjonen sett behovet for en god og bærekraftig struktur. Det innebærer at organisasjonen går sakte frem i forhold til utvidelse til nye bydeler, jobber med å ivareta bydelsmødre-gruppene i tre bydeler, og arbeider med å utvikle en bærekraftig organisasjonsstruktur i 2018.

Sammendrag

En del innvandrerkvinner mangler et sosialt nettverk og er ensomme. Dette medfører både fysiske og psykiske helseplager. På grunn av manglende kunnskap om samfunnet får de ikke den hjelpen og støtten de har behov for. De kjenner heller ikke sine muligheter, rettigheter og plikter.

Bydelsmødrene bidrar til bedre helse, livskvalitet og mestring ved å støtte andre kvinner i å oppdage og bruke egne ressurser. Denne målsettingen skulle oppnås gjennom følgende to delmålsettinger:

1. Minoritetskvinner oppdager og bruker egne ressurser for å styrke seg selv, familien og lokalsamfunnet
2. Familier og lokalsamfunnet er godt rustet til å skape et oppvekstmiljø som gjør barn og unge godt rustet til å klare seg i samfunnet,

Prosjektets direkte målgruppe i 2017 var kvinner i bydel Alna, Stovner og Grorud.

Tiltakets sekundære målgruppe er kvinnenens barn og familier, og andre kvinner i deres nettverk.

Organisasjonen har i løpet av 2017 fullført en grunnutdanning for 11 bydelsmødre i Grorud og har startet en grunnutdanning for 23 bydelsmødre i Stovner. I bydel Alna er bydelsmødrene i gang med sitt frivillige arbeid; de snakker med kvinner og har igangsatt ulike aktiviteter for barn og unge i bydelen.

I 2018 vil organisasjonen fokusere på å utvikle en bærekraftig organisasjonsstruktur, starte bydelsmødre-innsats i en ny bydel, samt ivareta bydelsmødre-gruppene i tre bydeler.

Bydelsmødrene bidrar til bedre helse, livskvalitet og mestring ved at deres innsats har effekt på flere nivåer.

Kvinnene som har deltatt i grunnutdannelsen, viser tegn til at tiltaket har hatt en positiv effekt. Det innebærer spesielt en personlig utvikling, hvor de har fått styrket selvtillit og selvfølelse. Denne har igangsatt en kjedevirkning hvor de har fått mer pågangsmot til å bruke egne ressurser til å styrke seg selv og familien. Det har også gitt dem et bedre utgangspunkt til å ta del i arbeidslivet.

Bydelsmødrene fra Alna, som satte i gang sitt arbeid som frivillige i 2017, har vist seg å være viktige brobyggere mellom lokalsamfunnet og det offentlige. Ved å være synlige rollemodeller på lokale arrangementer og tilstelninger, har bydelsmødrene også bidratt til å skape et trygt og godt oppvekstmiljø. Deres frivillige bidrag har vært en inspirasjon og motivasjon for andre foreldre i lokalområdet.

I 2017 har foreningen Bydelsmødre etablert et landssekretariat, Bydelsmødre Sentralt, som blant annet har støttet opp under bydelsmødre-innsatsen i tre bydeler. Bydelsmødre har hatt et tett samarbeid med Oslo kommune ved Helseetaten, og bydel Alna, Grorud og Stovner. Redd Barna har også vært en viktig samarbeidspartner i både søknadsprosessen og i utviklingsarbeidet.

I løpet av 2016 og 2017 har Bydelsmødre igangsatt bydelsmødre-innsatsen i tre ulike bydeler. Per dags dato befinner alle bydelene seg i forskjellige faser av innsatsen.

Gjennom 2017 har 11 bydelsmødre i Grorud gjennomført bydelsmødre-utdannelsen, bestående av 17 moduler. I Stovner har 23 kvinner kommet halvveis i utdannelsen.

De ferdigutdannede bydelsmødrene skal bygge sitt arbeid på tre metoder; samtale, brobygging og nettverk. Enkelte av bydelsmødrene i Alna har veiledet minst 100 kvinner. De har deltatt og bidratt

frivillig i lokale arrangementer, samt igangsatt egne aktiviteter for å mobilisere kvinner og barn. Bydelsmødrene i Alna har i tillegg gjennomført videreutdanning og kompetansebygging i ulike områder, f.eks ICDP-veilderkurs m.m.

Bydelsmødrene som har deltatt i Grunnutdannelsen, har opplevd en svært positiv utvikling. Dette kan vurderes bl. a. ut i fra deres engasjement, men også av det de sier om sine opplevelser. Tilbakemeldingene fra kvinnene viser at bydelsmor-utdannelsen har gitt dem bedre selvtillit og utviklet deres evne til å formidle deres tanker og ideer. Dette er ett av mange eksempler på hvordan grunnutdanningen har skapt en personlig forandring hos kvinnene.

Resultatene fra bydel Alna viser at det er behov for brobyggere mellom lokalbefolkningen og det offentlige. Ulike barrierer gjør det vanskelig for spesielt kvinner å ta kontakt med tjenesteområdene. Språk og lite kjennskap til det norske systemet, er to viktige hindringer som bydelsmødrene gjennom sitt arbeid hjelper kvinnene med å overkomme. I samtaler bydelsmødrene har hatt med minoritetskvinner i bydelen, fremkommer det at flere har behov for veiledning i forbindelse med psykisk helse og barnevern.

Det er mange bydeler som har meldt interesse for oppstart av bydelsmødre-innsats, men organisasjonen vokser raskt og har behov for arbeid rundt en organisasjonsprosess. Bydelsmødre Sentralt har bedt om bistand fra Oslo kommune for å se på den videre utviklingen av Bydelsmødre for å sikre en bærekraftig organisasjon. Det kommer til å være fokus på det arbeidet i 2018. Bydelsmødre planlegger imidlertid å starte opp i minst en ny bydel i løpet av 2018.

Innholdsfortegnelse

Bakgrunn	6
Målgruppe og målsetting	7
Prosjektgjennomføring og metode	8
Bydelsmødre Sentralt.....	8
Samskaping med Oslo Kommune.....	9
Helseetaten.....	9
Bydel Alna	9
Bydel Grorud	10
Bydel Stovner	11
Andre samarbeidspartnere.....	11
Gjennomføring.....	12
Resultater, vurdering av effektmål og resultatvurdering.....	14
Oppsummering, konklusjon og videre planer	16

Bakgrunn

Statistikk fra SSB i 2015 viste at det var 51,5 prosent av befolkningen i bydel Stovner og rett over 50 prosent av befolkningen i bydel Alna som har innvandrerbakgrunn. I Grorud bydel er tilsvarende tall 46 prosent. Det at Bydelsmødre har valgt nettopp disse tre bydelene for oppstart av bydelsmødre-innsatser er dermed ikke tilfeldig.

Hensikten med tiltaket var å finne de riktige ressursene som representerte befolkningen i de utvalgte bydelene, og øke deres kompetanse om det som finnes av tilbud og muligheter i deres bydeler. Uansett hvor i verden man befinner seg er det som regel kvinner som i det daglige oppfostrer og har det praktiske ansvaret for barn og resten av familien, og står sentralt i overlevering og videreføring av kunnskap. Etter at disse ressursene, også kalt bydelsmødrene, har fått økt kompetanse om bydelens arbeid i relasjon til familie, barn, helse og samfunn, kan de være brobyggere mellom lokalsamfunnet og det offentlige.

Bydelsmødre jobber nettopp med å bryte ned de generaliseringene innvandrerkvinner opplever som en homogengruppe, og er med på å løfte dem frem som en viktig ressurs som samfunnet har behov for. Mange av kvinnene man møter på, er godt utdannede kvinner med en iver og et engasjement over normen for å komme seg ut og utgjøre en forskjell. Noen mangler for eks. språket, eller har vansker med å få godkjent utdannelsen sin i Norge- mens andre har kanskje vært hjemme med barna en lang periode og har vansker med å komme seg tilbake til arbeidslivet. Årsakene kan være mange. Det vi vet er at Bydelsmødre-konseptet styrker kvinnene på en slik måte at de er i bedre stand til å ivareta sine egne interesser og kan videreformidle viktig kunnskap til hjemmeværende og isolerte kvinner. Det skaper muligheter for bedre framtid for kvinnene selv og deres barn.

Initiativtaker, Nasreen Begum, kom til Norge i 1996. Den første tiden etter at Nasreen kom til Norge, var hun veldig redd for å si ja til tilbudene som fantes i bydelen, og hun lot f. eks. ikke barna delta i fritidsaktiviteter. De gikk også med tradisjonelle klær på skolen. Hun var oppvokst i et annet land med en annen kultur, og visste ikke om den nye livsstilen var bra for barna hennes. Etter hvert som hun fikk mer kunnskap og torde å være aktiv selv, oppdaget hun viktigheten av fritidsaktiviteter for barn. Selv om hun syntes at det var skummelt, begynte hun å si ja til tilbudene hun fikk.

Gjennom arbeidet i *Gratis kjernetid* oppdaget hun at mange kvinner tenkte på samme måte som hun gjorde før. Da var det ikke bare barnehagedeltakelse som var viktig for henne, men også at mødrene skulle komme seg ut og lære norsk og bli kjent med samfunnet. Hun møtte kvinner i ulike situasjoner; de var usikre og hadde mistet selvtilliten og mange var deprimerte. Siden de hadde tillit til Nasreen, kunne hun gi dem motivasjon til å komme seg videre. Og hun fulgte dem tett opp, både ved å bli med dem til ulike institusjoner og ved at de kunne ringe henne når som helst. Både barn og mødre ble aktive på ulike måter. Det førte til at de fikk en tryggere og bedre hverdag, både med hensyn til fysisk og psykisk helse.

Mens Nasreen jobbet i *Gratis kjernetid*, fikk hun kjennskap til at hennes måte å jobbe på stemte med konseptet «Bydelsmødre» i Danmark. På kort tid, bistod Redd Barna med søknad om støtte fra Ekstrastiftelsen til oppstart av Bydelsmødre i Norge. Bydelsmødre fikk tilsagn på sin søknad, og etter en studietur til Danmark i februar 2016, sto 18 kvinner klare til å delta i bydelsmødre-innsatsen i bydel Alna.

Målgruppe og målsetting

Målgruppe

Den primære målgruppen for bydelsmødre-innsatsen i 2017 var både de ferdigutdannede bydelsmødrene i Alna og de kommende bydelsmødrene i bydel Grorud og Stovner.

Tiltakets sekundære målgruppe var kvinnenens barn og familier, og andre kvinner i deres nettverk.

Målsetting

Hovedmålsetting med Bydelsmødre er å bidra til bedre levekår blant innvandrerbefolkningen ved å fokusere på kvinnenens kunnskap, ferdigheter og evnen til å videreformidle kunnskapen til andre kvinner.

Overordnet målsetting oppnås gjennom følgende to delmålsettinger:

- (i) Minoritetskvinner oppdager og bruker egne ressurser for å styrke seg selv, familien og lokalsamfunnet.
- (ii) Familier og lokalsamfunnet rustes opp til å skape et oppvekstmiljø, som styrker barn og unge til å klare seg i samfunnet.

Prosjektgjennomføring og metode

Bydelsmødre Sentralt

Bydelsmødre er et nytt tiltak i Norge, og er i en tidlig fase med hensyn til organisering. Fra 2017 har foreningen etablert et sekretariat kalt Bydelsmødre Sentralt, som blant annet har støttet opp under bydelsmødre-innsatsen i tre bydeler.

Bydelsmødre Sentralt arbeider for:

- Igangsetting av bydelsmødre-innsats i bydeler
- Oppkvalifisering av bydelsmødrenes kompetanse gjennom ny kunnskap og erfaringsutveksling
- Å støtte opp omkring de lokale bydelsmødre-gruppenes fellesskap og forankring
- Å skape nettverk og erfaringsutveksling på tvers av bydelsmødre-gruppene i Oslo
- Å skape samarbeid som fremmer og synliggjør bydelsmødrene
- Å dokumentere og spre kunnskap om bydelsmødrenes innsats
- Å sikre midler til innsatsens drift og utvikling

Synliggjøring av Bydelsmødre-konseptet og bydelsmødrenes arbeid har vært viktig fokusområde for Bydelsmødre Sentralt i 2017:

1. Intervju med Bydelsmødre i Plan nr. 1 2017. Tidsskrift for samfunnsplanlegging, bolig og byplan og regional utvikling.¹
2. Sammen med Furuset Bibliotek- og aktivitetshus og andre organisasjoner feiret Bydelsmødre den internasjonale kvinnedagen 08.03.17. Her deltok også Hadia Tajik, nestleder i Arbeiderpartiet.²
3. Bydelsmødre inngår i en studie gjort for Nordisk råd «Röster från immigranter i Norden - Om att bli en del av samhället» ute på Nordens velferdscenters webside.³
4. Bydelsmødre inngår i NIBR-rapport 2017:5 - Folkehelse- og integreringspolitikkenes bidrag til å fremme sosial deltagelse og livskvalitet, s. 115-117.⁴
5. I august 2017 feiret Bydelsmødre sitt 1-års jubileum på Furuset Bibliotek- og aktivitetshus. Dette var en stor begivenhet for Bydelsmødre Sentralt og bydelsmødrene i Alna, som var veldig stolte over å ha Byrådsleder Raymond Johansen på besøk. Her fikk bydelsmødrene i Alna muligheten til å presentere hvilke aktiviteter de har satt i gang, og hvilke utfordringer de ser i lokalsamfunnets møte med det offentlige.^{5 6}

Bydelsmødre Sentralt har også deltatt på arrangementer og samlinger for å dele sine erfaringer og gi innspill vedrørende viktige integreringsspørsmål. Bydelsmødre Sentralt ved Nasreen Begum har deltatt på følgende arrangementer og samlinger med innlegg:

¹ <https://www.idunn.no/plan/2017/01>

² <https://www.dagsavisen.no/innenriks/med-mor-med-pa-laget-1.934047#carousel-example-generic>

³ <http://www.nordicwelfare.org/integrationnorden/News/Roster-franimmigranter-i-Norden---Om-att-bli-en-del-av-samhallet/>

⁴ <https://www.imdi.no/contentassets/a784026b328344cd8f0f7cbbadd6c224/folkehelse--og-integreringspolitikkenes-bidrag-til-a-fremme-sosial-deltagelse-og-livskvalitet.pdf>

⁵ <https://www.aftenposten.no/osloby/i/2WERI/Hun-var-redd-for-a-sende-sine-egne-barn-i-barnehagen-Na-hjelper-hun-andre-innvandrermodre-med-barnehageplass>

⁶ <http://groruddalen.no/kultur/hylles-som-brobyggere/19.23260>

1. 10.05.17 - Stormøte om fastlegetjenesten i bydel Alna. Innlegg ved Nasreen Begum
2. 31.05.17 - Kunnskapsministeren inviterte 50 personer til å snakke om minoritetsspråklige barns deltagelse i barnehage - særlig 1-3 år. Bydelsmødre stilte med Nasreen Begum og to bydelsmødre og fikk 10 min til å presentere bydelsmødrenes tanker og erfaringer i tillegg til å delta i dialogen.⁷
3. 09.06.17 - Nasjonal konferanse for Norges Pasient- og brukerombud - Innlegg ved Nasreen Begum.
4. 05.09.17 – Oslo kommune ved Oslo+ Program for tjenesteinnovasjon ved bydelsdirektøren i bydel Alna inviterte Nasreen Begum for å holde innlegg om aldring i minoritetsbefolkningen.
5. Nasreen Begum har deltatt i prosjektgruppe for Sunn Start Psykisk Helse, og gitt innspill til de utfordringene minoritetsbefolkningen har i forhold til psykisk helse.

Samskapning med Oslo Kommune

Det er mange nasjonale og kommunale planverk som legger føringer for økt samhandling av den type som utøves gjennom samhandling mellom Bydelsmødre, Helseetaten, bydel Alna, bydel Stovner og bydel Grorud. Det bidrar i forståelsen av etatens og bydelens mulighet til å gå inn i prosjektet.

Helseetaten

Nasjonal Strategi for frivillig arbeid på Helse- og omsorgsfeltet 2015- 2020⁸ skal bidra til inkluderende samfunn, rekruttere og beholde frivillige. Frivillig aktivitet er i seg selv helsefremmende, og er med på å motvirke ensomhet. Det skal også dannes grunnlag for samhandlingen mellom statlige og kommunale myndigheter og den frivillige aktiviteten på helse og omsorgsfeltet både nasjonalt og lokalt.

Helseetaten, Seksjon psykisk helse og avhengighet, har forankret sin rolle i Bydelsmødre gjennom Folkehelseplan for Oslo for 2017-2020. ⁹Der er Bydelsmødre nevnt i følgende sammenheng; «Bydelsmødre vil kunne bidra til en bedring av innvandrerkvinnens helse, levekår og mestring både på individnivå og samfunnsnivå.»

Ellen Kobro, avdelingsleder for seksjon for psykisk Helse og avhengighet, har banet vei for at Ellen Steen-Hansen, spesialkonsulent i avdelingen, kan være med på å støtte opp under videreutvikling av organisasjonen og utvidelse i flere bydeler. Hun har hatt en sentral rolle i Bydelsmødre, der hun har bidratt med å bygge nettverk og bistått med å holde fokus på det som er riktig å prioritere ved ulike tider.

I tillegg til dette har Helseetaten hatt en viktig rolle ved å fremsnakke Bydelsmødre i ulike arenaer og bistått der det har vært behov for ekstern hjelp.

Bydel Alna

Selv om flertall av innbyggerne i Bydel Alna har gode levekår og opplever å ha god livskvalitet, har Alna større levekårsutfordringer enn gjennomsnittet for bydelene i Oslo. Hovedårsakene til det er

⁷ <http://barnehage.no/nyheter/2017/05/vil-at-flere-minoritetsspraklige-barn-skal-ga-i-barnehage/>

⁸ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ny-frivillighetsstrategi/id2429976/>

⁹ https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13259810/Innhold/Politikk%20og%20administrasjon/Folkehelse/Folkehelseplan%20for%20Oslo%202017-2020_fullversjon.pdf

høy andel av familier med svake norskferdigheter, helseutfordringer, lav sysselsetting og familier som er berørt av fattigdomsproblematikk.

Bydel Alna vedtok Strategisk plan 2017-2020 Bydel Alna¹⁰ i 2017. Planen har to hovedsatsingsområder: *1. Mestring og mobilisering. 2. Innovasjon.* Et samarbeid med Bydelsmødre bidrar til gjennomføring av den strategiske planen.

Tjenesteområdene i bydelen bidro i bydelsmor-utdannelsen i 2016, og har i løpet av 2017 også tilrettelagt for bydelsmødrenes frivillige arbeid. Det gjelder f. eks. tilgjengeliggjøring av lokaler hvor bydelsmødrene kan ha sine aktiviteter for kvinner og barn i bydelen, og frivillighetsmidler. På den andre siden har også bydelsmødrene bistått bydelen i ulike prosjekter og tiltak som har til formål å mobilisere innvandrerkvinner.

I 2017 ble det inngått en strategisk partnerskapsavtale mellom bydelen og bydelsmødrene. Formålet med partnerskapsavtalen er å fremme samarbeid mellom frivilligheten og bydelen gjennom samskapning, for å nå felles mål.

Bydel Grorud

Dårlige levekår er en av de største utfordringene i Bydel Grorud. Flere med innvandrerbakgrunn er utenfor arbeidslivet enn de med norsk bakgrunn. Dette gjelder i særlig grad blant kvinnene. Man opplever også at personer med innvandrerbakgrunn er mer utsatt for utfordringer som fattigdom, dårlig helse og kobling til barnevernet.

I henhold til Strategisk plan 2014-2017- Bydel Grorud¹¹, skal bydelen jobbe for å skape gode levekår og livskvalitet for befolkningen. Dette skal blant annet gjøres ved å bidra til god folkehelse, skape attraktive, trygge nærmiljøer og gi barn og unge en god oppvekst. Gjennom et samarbeid med Bydelsmødre, jobber de sammen mot et felles mål.

Bydel Grorud var tidlig ute med å melde interesse for oppstart av bydelsmødre-innsats i bydelen. Allerede i 2016 ble oppstart av bydelsmødre vedtatt i direktørteam, og etter det har det ikke vært mangel på engasjement eller innsats fra bydelens hold.

Bydelen fristilte blant annet ressurser i form av en ansatt i bydelen slik at hun kunne tilrettelegge for grunnutdannelsen. Denne personen har hatt fasilitator-rollen i bydel Grorud, og har sørget for å gjøre avtaler med forelesere til grunnutdannelsen og funnet tilgjengelige lokaler, samt samarbeidet med Bydelsmødre Sentralt med å planlegge og gjennomføre diplomutdelingen i desember 2017. Fasilitator har også vært aktiv i forhold til viderefremming av informasjon om kurs og aktiviteter som kan være aktuelle for bydelsmødrene. Bydelen har i tillegg bidratt med utstyr og lønnsmidler til koordinator i bydelen. Samarbeidet med bydelen vil også bli viktig i neste fase av bydelsmødre-innsatsen.

¹⁰ <https://www.oslo.kommune.no/politikk-og-administrasjon/bydeler/bydel-alna/politikk-i-bydel-alna/politiske-saker-i-bydel-alna/politiske-saker-2016/strategisk-plan-for-bydel-alna-2017-2020-article49828.html>

¹¹ <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/1380520/Innhold/Politikk%20og%20administrasjon/Bydeler/Bydel%20Grorud/Budsjett%2C%20dokumenter%20og%20planer%20i%20Bydel%20Grorud/Strategisk%20Oplan%202014-2017%20-%20Bydel%20Grorud.pdf>

Bydel Stovner

Bydel Stovner er den tredje minste bydelen i Oslo etter innbyggertall. 50 % av innbyggerne har bakgrunn fra ikke-vestlige land. Befolkningen har statistisk sett den laveste yrkesdeltakelsen, og har høy forekomst av levekårsutfordringer.

I Strategisk plan 2016-2020 - Bydel Stovner¹² skal bydelen blant annet bidra til å skape attraktive og trygge lokalsamfunn som stimulerer til integrering og deltakelse, og tilrettelegge for at befolkningen har innflytelse over og tar aktiv del i utformingen av egen hverdag. Ressursmobilisering, med vekt på egenmestring, er valgt som en overordnet strategi for bydelen. Samarbeidet med Bydelsmødre bidrar til å oppnå bydelens overordnede mål for 2016-2020.

Bydelen har vist stor interesse og er kjempestolte over å ha en bydelsmødre-gruppe i sin bydel, og omtalte det som en gavepakke til bydelen. BU-leder Rashid Nawaz var invitert som æresgjest i introduksjonsmodulen og satt og applauderte under hele velkomsttalen til Nasreen Begum.

Hensikten med bydelsmødre-gruppen var å oppnå samskaping med bydelen og beboerne i bydelen. Bydelen har vært på tilbudssiden siden oppstart og det har vært god dialog og tett samarbeid i bydelens ressursgruppe. Bydelen har frigjort en særskilt stilling, i form av fasilitatrolle og som har vært Bydelsmødres kontaktperson inn til bydelen. Hun skal være med på å backe opp under videreføring av bydelsmødre-gruppen i bydel Stovner etter endt utdanning. Som et resultat av det gode samarbeidet skal bydelen arrangere workshop etter endt utdanning om de ulike aktivitetene bydelsmødrene ønsker å sette i gang i neste fase.

Andre samarbeidspartnere

En viktig suksessfaktor for Bydelsmødre, er de gode samarbeidspartnere som har vært viktige støttespillere i alle faser av innsatsen.

Redd Barna har vært viktig samarbeidspartner for Bydelsmødre fra starten. Deres bidrag har vært essensielt for at Nasreens ønske om oppstart av Bydelsmødre i Norge ble oppfylt. Stina Eiet Hamberg, som har vært kontaktperson for Bydelsmødre, har bidratt til søknadsprosessen og vært en viktig sparringspartner i forhold til spørsmål om utvikling og organisering. Redd Barna bidrar også inn grunnutdannelsen, i modulen som omhandler barns utvikling. Redd Barna skal fortsette å ha en viktig rolle i den videre utviklingen av Bydelsmødre, da det er viktig for Redd Barna at Bydelsmødre blir en selvstendig organisasjon. I den forbindelse sitter Stina Eiet Hamberg også i interimsstyret for organisasjonen. Hun vil sammen med Interimsstyret bidra i en organisasjonsprosess for Bydelsmødre.

Selvhjelp Norge, ved Kjersti Tandberg, har bidratt som veileder i bydelsmødrenes interne metoder i grunnutdannelsen i Grorud og Stovner. Mette Smestad fra Selvhjelp Norge sitter også i Sentral Ressursgruppe, som består av ansatte i Bydelsmødre Sentralt og Ellen Steen-Hansen fra Helseetaten.

Ressurssenter for migrasjonshelse har bidratt i grunnutdannelsen i alle tre bydeler. Her har de informert bydelsmødrene om prosjektene Sunn Start- Mat og helse og Sunn Start – Psykisk helse. I 2018 har bydelsmødrene fått tilbud om kurs i bruk av Sunn Start-materialet. Bydelsmødrene har vist stor interesse for det.

¹²<https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13139763/Innhold/Politikk%20og%20administrasjon/Bydel%20er/Bydel%20Stovner/Budsjett%2C%20dokumenter%20og%20planer%20Bydel%20Stovner/Strategisk%20plan%202016-2020%20E2%80%93%20Bydel%20Stovner.pdf>

Gjennomføring

I løpet av 2016 og 2017 har Bydelsmødre igangsatt bydelsmødre-innsatsen i tre ulike bydeler. Per dags dato befinner alle bydelene seg i forskjellige faser av innsatsen.

Etablering – Fase 1

Grorud

I november 2016 ble det avholdt et informasjonsmøte for enhetslederne i bydel Grorud. Det var stor interesse for å starte en bydelsmødre-gruppe i bydel Grorud, og bydelens direktørteam bestemte at de ville være med på å støtte opp under bydelsmødre-innsatsen.

Allerede i februar 2017 fikk Mari Tharaldsen i bydelen tildelt fasilitator-rollen. Fasilitator skulle tilrettelegge for grunnutdannelsen i samarbeid med Bydelsmødre Sentralt. Samtidig ble det ansatt en koordinator for bydelsmødre-innsatsen i bydelen. Koordinator fikk ansvaret for å rekruttere aktuelle kvinner til bydelsmor-utdannelsen, samt være bindeleddet mellom kvinnene og bydelens tjenesteområder. Koordinators rolle var gjennomgående i hele grunnutdannelsen.

Sammen med fasilitator arrangerte Bydelsmødre informasjonsmøter hvor kvinner fra bydelen ble invitert. Formålet med informasjonsmøtene og samlingene var å informere om Bydelsmødre-konseptet og finne aktuelle kvinner til utdannelsen. Kvinnene som meldte sin interesse ble invitert til en kartleggingsamtale. Her ble kvinnens livssituasjon samt motivasjon og engasjement for frivillig arbeid kartlagt. For å kunne finne de rette kvinnene, var det viktig å vurdere om kvinnen passet i rollen som bydelsmor. Til mai 2017 stod 16 kvinner klare til å starte bydelsmor-utdannelsen i Grorud.

Som del av igangsettelse av bydelsmødre-innsatsen, ble det etablert en lokal ressursgruppe bestående av to representanter fra Bydelsmødre Sentralt, lokal koordinator og fasilitator.

Stovner

Bydelsmødre hadde sitt første møte med bydel Stovner i april 2017. Bydelen var veldig interessert i å starte bydelsmødre-innsats i bydelen, og Monika Libak Aaser fikk fasilitatorrollen i innsatsen. Det ble også etablert en lokal ressursgruppe bestående av to representanter fra Bydelsmødre Sentralt, lokal koordinator, fasilitator og Karen Aarhus som er programleder for nærmiljøinnsatsingen for bydel Stovner. Lokal ressursgruppe har vært viktig samlepunkt i både etableringsfasen og under grunnutdannelsen.

Man begynte raskt å se på hvem som kunne passe i rollen som koordinator og planlegge et informasjonsmøte for alle enhetslederne i bydelen. Slik ble det også enklere for enhetslederne å forstå konseptet, og vurdere hvem fra deres enhet som kunne passe som foreleser.

I Stovner arrangerte Bydelsmødre Sentralt og lokale koordinatører to informasjonsmøter i samarbeid med bydel Stovner. I tillegg til det ble det avholdt et informasjonsmøte i åpen barnehage. På informasjonsmøtene fikk kvinnene informasjon om konseptet og bydelsmor-rollen. Gjennom informasjonsmøtene fikk Bydelsmødre direkte kontakt med minst 60 kvinner. I tillegg til informasjonsmøtene, holdt bydelsmødrene fra Alna og lokale koordinatører hver sin stand på Stovner Senter for å informere om bydelsmødre.

I rekrutteringsprosessen fikk 100 kvinner fra bydel Stover informasjon om oppstart av bydelsmødre, og dermed fått muligheten til å delta i Grunnutdannelsen. Av de kvinnene som fikk informasjon, meldte 47 kvinner interesse for å ta bydelsmor-utdannelsen. Hver kvinne ble kartlagt gjennom en samtale, for å se om vedkommende egnert seg som bydelsmor. I Stovner har 23 kvinner fra 11 ulike land fått plass på bydelsmor-utdannelsen. Disse kvinnene fullfører grunnutdannelsen i april 2018.

Grunnutdannelsen – Fase 2

Da de kommende bydelsmødrene var rekruttert, begynte den obligatoriske grunnutdannelsen. Utdannelsen er en av grunnpilarene i bydelsmødre-innsatsen.

Mange av kvinnene som deltar i innsatsen, hjelper allerede kvinner i sitt nettverk ved å dele sine erfaringer og kunnskap. På grunnutdannelsen bygger disse kvinnene det faglige og metodiske fundamentet for den frivillige innsatsen de skal i gang med, og blir dermed bedre rustet til å hjelpe kvinnene i sitt lokalmiljø.

Grunnutdannelsen er også en empowerment-prosess for den enkelte kommende bydelsmor. Gjennom utdannelsen lærer de også å kjenne seg selv bedre, og opplever en positiv personlig utvikling.

Oppbygging

Bydelsmødrenes landsorganisasjon i Danmark har utarbeidet et opplegg for grunnutdannelsen av bydelsmødrene. Grunnutdannelsen består av 15 moduler som omhandler familie, samfunn, helse og bydelsmødrenes metoder. Bydelsmødrene i Oslo har valgt å utvide grunnutdannelsen med to moduler; en modul om ICDP/foreldreveiledning og en om vold i nære relasjoner. Grunnutdannelsen for Bydelsmødre Oslo består derfor av 17 moduler.

Utdannelsen legger opp til at kvinnene blir kjent med bydelens arbeid i relasjon til barn, ungdom, skole, helse, familie og samfunn. Fagfolk fra bydelens tjenesteområder inviteres til modulene for å informere om temaet og bydelens arbeid i forhold til det. Det forberedes en informasjons-del med 15 minutters varighet, etterfulgt av 15 minutter med praktisk/dialogisk del. Dette skjer i to omganger, for at deltakerne enklere skal kunne ta til seg og huske det de lærer på modulene.

I utdannelsen er det stort fokus på bydelsmødrenes metoder. Gjennom disse modulene lærer kvinnene ulike metoder for hvordan de skal gå frem når de har samtaler med andre kvinner. De lærer også metoder for hjelp til selvhjelp og hvordan de skal ta vare på seg selv når de hjelper kvinner som har det vanskelig.

Formøter

Fasilitator, som er Bydelsmødrenes kontaktperson inn til bydelen, legger til rette for at fagfolk som er representert fra de ulike tjenesteområdene får møtt Bydelsmødre Sentralt og lokal koordinator i forkant av undervisningen. Hensikten med formøte er å få en felles forståelse for hvilke utfordringer som finnes i bydelen i forhold til det temaet foreleser skal snakke om. Her utveksles det erfaringer om hvilke utfordringer målgruppen har i møte med tjenesten og omvendt. Sammen med erfaringer fra øvrige bydeler kommer man fram til hva foreleserne skal fokusere på i den modulen. Metode for opplegget for modulen ble også fremlagt og diskutert i fellesskap. Det ble lagt vekt på at det til sammen skulle være 2-3 hovedpoeng som bydelsmødrene skal sitte igjen med etter endt modul.

Fase 3 – Bydelsmødrene går i gang

I januar 2017 kom bydelsmødrene i Alna ordentlig i gang med sitt frivillige arbeid. Som del av denne fasen, møttes bydelsmødrene hver 14. dag for å dele erfaringer og få økt kunnskap om utvalgte emner. Etter 4 måneder ble møtefrekvensen redusert til ett møte i måneden, også kalt månedsmøtene. Disse møtene har senere vist seg å være kjempeviktige for at bydelsmødrene kan

snakke om ulike problemstillinger og diskutere dem i fellesskap. I møtene har de også planlagt og fordelt ansvar for forskjellige arrangementer og aktiviteter i bydelen.

Bydelsmødrenes kjerneoppgave er å snakke med kvinner, og videreformidle informasjon om bydelens tjenesteområder til kvinner i sitt nettverk. I løpet av 2017 har enkelte av bydelsmødrene veiledet minst 100 kvinner. Bydelsmødrene i Alna har i løpet av 2017 også:

- Skapt møteplasser
- Aktivisert kvinner og barn
- Bidratt i lokale arrangementer
- Deltatt i prosjekter og styringsgrupper
- Bygget videre på sin kompetanse gjennom videreutdanning

Resultater, vurdering av effektmål og resultatvurdering

Det finnes mange lokale ressurser og kvinner som bryr seg og ønsker å utgjøre en forskjell i samfunnet. De brenner inne med mye potensialet, og Bydelsmødre setter engasjementet i system, og involverer bydelen.

De ulike bydelene i Oslo har mange gode tilbud tilpasset behovet til beboerne i deres bydel. Samtidig ser man at det på enkelte steder er behov for oppsøkende arbeid, da bydelen ikke når frem til de personene som er hjemmевærende eller isolerte. Samtale er kjernen i Bydelsmødrenes arbeid. Alle bydelsmødrene har et stort nettverk, og etter endt utdanning har de også god oversikt over de ulike tilbudene og tjenestene i bydelen og kan hjelpe andre, bla. ved å henvise dem til riktig institusjon. Bydelsmødrene fungerer dermed som brobyggere mellom det offentlige og det lokale samfunnet med tillit som en grunnstein i sitt arbeid.

Frivillig arbeid er ikke vanlig blant alle innvandrere i Norge. Mange er ikke klar over betydningen av slik innsats og hvordan det kan berike både lokalsamfunnet, dem selv og barna deres. Det er mange frivillige som jobber mot samme mål som den offentlige, men frivillige når ofte lettere frem til lokalsamfunnet og enkeltmennesker enn det offentlige. Bydelsmødrenes frivillige arbeid, i form av informasjonsformidling om offentlige tjenester og tilbud, spiller derfor en viktig rolle.

I løpet av 2017 har totalt 53 kvinner vært en del av bydelsmødre-innsatsen i tre bydeler. Noen har gjennomgått grunnutdannelsen, mens andre har startet sitt frivillige arbeid som bydelsmor.

11 ferdigutdannede bydelsmødre i Grorud

I Grorud har 11 kvinner gjennomført bydelsmor-utdannelsen. Disse fikk diplom og rollen «bydelsmor» i desember 2017, og fikk tildelt vester, ID-kort og visittkort.

Underveis og etter fullført grunnutdanning kan man observere at de enkelte bydelsmødrene har hatt en positiv utvikling på personlig plan. Dette kan vurderes bl. a. ut i fra deres engasjement, men også av det de sier om sine opplevelser.

Mens bydelsmor-utdannelsen foregikk, stilte en av kvinnene på et av informasjonsmøtene i forbindelse med rekrutteringen i Stovner. Her sto hun foran 25 kvinner, og fortalte at hun tidligere følte seg svært usikker, og aldri kunne tenke seg å stå foran så mange personer og holde en tale. Bydelsmor-utdannelsen hadde gitt henne bedre selvtillit og utviklet hennes evne til å formidle sine

tanker og ideer. Dette er ett av mange eksempler på hvordan grunnutdanningen har skapt en personlig forandring hos kvinnene.

23 kvinner deltar i grunnutdannelsen i Stovner

I løpet av høsten 2017 har 23 kvinner i Stovner kommet godt i gang med grunnutdannelsen. De fullfører utdannelsen i april 2018. Bydelsmødre-gruppen består av mange flotte kvinner som er engasjerte og vil utgjøre en forskjell i lokalmiljøet. Dette kommer tydelig frem av de gode diskusjonene i modulene.

Det er en ressurssterk gruppe der mange av kvinnen enten tar videreutdanning eller er i jobb. Det er mangfold i gruppen hvor damene reflekterer godt over temaene som det undervise som, og stiller gode spørsmål til forelesere. Forelesere fra bydelen gir også tilbakemelding om at de ønsker å komme tilbake til gruppen i fase 3 for å enten snakke mer utdypende om det samme temaet, eller andre temaer de vet berører målgruppen. Det er noen tjenesteområder som har hatt vanskeligheter med å komme i kontakt med enkelte etnisiteter og viste stor glede for at de var representert i bydelsmødre-gruppen. Allerede der ser man at tiltaket treffer midt i nåløyet.

Hensikten med bydelsmødre-gruppen var å oppnå samskaping med bydelen og beboerne i bydelen. Bydelen har vært på tilbudssiden siden oppstart og det har hatt god dialog og tett samarbeid.

18 aktive bydelsmødre i Alna

I løpet av 2017 har enkelte av bydelsmødrene i Alna kommet i kontakt med over 100 kvinner. Bydelsmødrene har veiledet kvinner i forhold til helse, barnehage, skole, norskkurs, jobb, økonomi m.m. Den største andelen av kvinnene hadde spørsmål relatert til psykisk helse, enten for deres barn eller dem selv. Bydelsmødrene opplevde at det fortsatt er mange som ikke vet hvordan man bør gå frem hvis man har utfordringer med mental helse. Bydelsmødre informerte kvinnene om at problemet skulle tas opp med fastlegen, som eventuelt henviser pasienten videre til spesialist.

Bydelsmødrene har kommet i kontakt med kvinnene gjennom sitt nettverk, men skoler, naboer har også henvist kvinner til bydelsmødrene.

De aktive bydelsmødre ser gevinsten av samarbeid med lokale aktører. Det har vært en viktig suksessfaktor for bydelsmødrenes arbeid. De samarbeider med aktører i nærmiljøet både i forhold til egne aktiviteter og ved å bidra i aktørenes aktiviteter eller tilbud. Bydelsmødrene i Alna har følgende samarbeidspartnere:

- Områdeløft Lindeberg
- Områdeløft Haugerud
- Områdeløft Trosterud
- Ellingsrud frivilligsentral
- Ellingsrud idrettsforening
- Furuset bibliotek- og aktivitetshus
- Redd Barna
- Helseetaten – Ressurssenter for migrasjonshelse
- Stolte Jenter
- Helsestasjon bydel Alna

Bydelismødrene i Alna har vært synlige og aktive i nærmiljøet, og deres engasjement har blitt lagt merke til. I august 2017 fikk bydelismødrene Bydelsprisen for sin frivillige innsats med nettverksbygging, støtte og veiledning til kvinner som foreldre og samfunnsborgere. En slik anerkjennelse har vært en motivasjonsfaktor for bydelismødrene.

Resultatene fra bydel Alna viser at det er behov for brobyggere mellom lokalbefolkningen og det offentlige. Ulike barrierer gjør det vanskelig for spesielt kvinner å ta kontakt med tjenesteområdene. Språk og lite kjennskap til det norske systemet, er to viktige hindringer som bydelismødrene gjennom sitt arbeid hjelper kvinnene med å overkomme.

Oppsummering, konklusjon og videre planer

I 2017 igangsatte bydelismødrene i Alna sitt frivillige arbeid i bydelen. Med fokus på deres kjerneoppgave; snakke med kvinner, har de også satt i gang mange aktiviteter som har kommet lokalbefolkningen til gode. I løpet av 2017 har bydelismødrene i Alna veiledet minimum 100 kvinner hver, og har hatt både mødre og barn med på forskjellige aktiviteter. I tillegg deltar bydelismødrene i styringsgrupper for de ulike områdeløftene.

I Grorud har 11 kvinner gjennomgått bydelismor-utdannelsen. Kvinnene er fra 5 ulike land og flere av kvinnene snakker mer enn ett språk. Bydelismor-utdannelsen består av 17 moduler, som omhandler familie, barn og oppvekst, helse, samfunn og bydelismødrenes metoder. Grunnutdannelsen startet i mai 2017, og ble ferdig i desember 2017. Bydelismødrene mottok diplom og fikk tittelen «bydelismor» 13. desember.

I Stovner har 23 kvinner startet bydelismor-utdannelsen. Kvinnene er fra 12 ulike land og snakker tretten forskjellige språk. I løpet av 2017 har kvinnene gjennomgått 8 av 17 moduler. Kvinnene fullfører grunnutdannelsen og får diplom i april 2018. De kan starte sitt frivillige arbeid etter det.

Etter første halvår i 2017 opplevde sekretariatet at organisasjonen vokste raskt. Flere bydeler meldte interesse for oppstart av bydelismødre-innsats i deres bydel, og man så at det kunne bli en utfordring dersom organisasjonen ikke hadde en god og bærekraftig struktur. Bydelismødre tok derfor kontakt med Byråd for eldre, helse og sosiale tjenester for å diskutere utfordringene organisasjonen satt med. For å gi en oversikt over status for Bydelismødrenes arbeid og utfordringer, ble det avholdt et møte med Byrådsavdelingen for eldre, helse og sosiale tjenester 12.09.17.

Møtet i september 2017 dannet grunnlaget for en organisasjonsprosess for Bydelismødre. I tildelingsbrevet for 2018, fikk Helseetaten i oppdrag om å bistå Bydelismødre med å bygge en bærekraftig organisasjonsstruktur og følge opp utviklingsarbeidet i 2018. I kjølevannet av dette ble det i februar 2018 etablert et interimsstyre for foreningen bestående av tre representanter fra Bydelismødre Sentralt, tre representanter fra Helseetaten – seksjon for psykisk helse og avhengighet, en representant fra bydel Grorud og en representant fra Redd Barna. Interimsstyret skulle blant annet bidra i arbeidet med å tilrettelegge en god organisasjonsprosess for å kvalitetssikre utviklingen av Bydelismødre-konseptet, og tilrettelegge for utvidelse til nye bydeler og etter hvert kommuner.

I mars 2018 var Interimsstyret på studietur til Danmark, hvor de besøkte Bydelismødre i Danmark. Her fikk Interimsstyret innsikt i hvordan organisasjonen er bygget opp, deres samarbeid med

kommunen og hvordan de arbeider for å kvalitetssikre innsatsen. Erfaringene fra Danmark vil være viktige å ha med seg i den videre organisasjonsprosessen i 2018.